

TERSANE NA DUGOM OTOKU

MATE SUIĆ
Zagreb

UDK: 801.311:904(497.13) Tersane
Izvorni znanstveni članak

Primljeno: 1992-10-10

Autorova razmišljanja u ovom članku kreću se u sferi dosadašnjih istraživanja Petra Skoka i Ante Marije Strgačića o imenima mjesta s istočnojadranskog otočkog područja, osobito o toponomastičkim i topografskim pitanjima Dugog otoka. Svoju pozornost autor usmjerava na toponim Dragove koje se najprije zvalo Teranse, za koje pak Strgačić misli da se pod tim naslovom možda skriva Vampsane iz god. 1341. Uz popratna pitanja u članku se pokušava riješiti dva osnovna problema: problem značenja imena "Tersane", koje prema autorovu mišljenju nije usamljeno u našoj toponomastici i koje je hrvatskog porijekla, i oblik Vampsane koji se odnosi na ime mjesta Zmana na tom istom otoku.

Za Petra Skoka, marnog istraživača imena mjesta s našeg obalnog područja, posebno s istočnojadranskih otoka, pravu znanstvenu gozbu je predstavljao članak iz pera dr. Ante Marije Strgačića, istraživača u Historijskom arhivu u Zadru, što ga je objavio u *Starohrvatskoj prosvjeti* 1949. god. pod naslovom "Neka toponomastička i topografska pitanja Dugog otoka", s veoma bogatim repertoarom dotada nepoznatih toponima.¹ Skok je iz tog fonda imena mjesta izdvojio dosta velik broj, od kojih je neko pokušao i protumačiti, odnosno utvrditi njihovo podrijetlo, jezičnu pripadnost i značenje.² Po svemu sudeći, do Skoka je Strgačićev prilog došao u zadnji čas, kad je njegovo kapitalno djelo već bilo dovršeno. Tako bismo mogli protumačiti odsutnost mnogih imena mjesta u indeksu uz prvu knjigu, pa tako i onih koji nas ovdje

¹ *Starohrvatska prosvjeta*, III, Ser. 1, 1949, str. 98 i d.

² P. S k o k, *Slavenstvo i romanstvo na jadranskim otocima* (odsada SiR), Zagreb 1950, str. 123.

zanimaju. Citiramo odgovarajući pasus na str. 123: "Dragove (pl.) čini se da je recentan naziv, ako je ispravna tvrdnja Bianchieva, da se ovo mjesto zvalo najprije Tersane. Strgačić misli da se pod ovim imenom možda skriva Vampsane iz godine 1341., naziv, koji se ne može identificirati u današnjoj toponomastici." Očito, "dobar Skok" je (kao što se to i "dobrom Homeru" znalo dogoditi) ovdje dobrobrano zadrijemao. U dvostrukom smislu: prvo, što nije pokušao doći do značenja imena "Tersane" koje nije, kako ćemo vidjeti, usamljeno u našoj toponomastici i koje je hrvatskog podrijetla, i drugo, što nije na prvi pogled identificirao Strgačićev oblik Vampsane koji se odnosi na ime mjesta Žmana na tom istom otoku, o čemu je on višekratno pisao i sasvim uvjerljivo predložio svoju konačnu etimologiju tog imena.³ U toj maloj sferi kreću se naša razmatranja u ovom članku.

Strgačić kao da nema mnogo povjerenja u Bianchijevu tvrdnju, da su se Dragove ranije zvale Tersane i Skok to prenosi (a valjda i usvaja) u citatu iz Strgačićeva članka.⁴ To nepovjerenje nikako ne stoji: oblik Tersane Bianchi nikako nije mogao izmisliti, a isto tako se može utvrditi da ga je ispravno, *ad literam*, prepisao iz izvora u kome je našao taj toponim. Nedostatak je Bianchijevih djela što često ne donosi podatke u aparatu, bilo da se radi o arheološkim spomenicima u topografiji Zadra, bilo o arhivskoj građi i izvatcima iz pojedinih djela. Mi smo imali prilike ići tragom njegovih podataka o arheološkim ostacima u podzemlju Zadra i mogli smo se uvjeriti da je, što se tiče nalaza, posve korektan, bez obzira na interpretacije koje nisu bile uvijek ispravne. Vjerujemo da će se jednom ipak naći izvor iz kojega je Bianchi crpio ovaj podatak.

³ P. S k o k, SiR 118; A.M. S t r g a č i ć, *sp. dj.*, str. 95. Iz Skokova konteksta ne bi se moglo zaključiti da se on slaže sa Strgačićevim mišljenjem. Važno je ipak upozoriti da Strgačić i ovdje registrira prijelazni oblik Mecan od kojega potječe hrvatski oblik Žman, koji je također Skoka još ranije naveo da se odrekne svog prvog izvođenja toponima Žman od latinskog predijalnog imena *Geminianum*. Usp. o tome njegov rad u *Nastavnom vjesniku*, XXVI i SiR, str. 118.

⁴ O vrijednosti i pouzdanosti Bianchijevih podataka o arheološkoj topografiji Zadra, usp. moje radove: Izvještaj o istraživanjima foruma u Zadru, *Ljetopis JAZU*, 55, 1949, str. 199 d; Predstavka upućena Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti 1948. godine o poduzimanju arheoloških istraživanja u Zadru, *Diadora*, 5, 1970, str. 233 d. Tu su većinom navedeni podaci iz Bianchijevih publikacija. M. Abramić, od mene predloženi mentor istraživanja, upravo zbog znanstvene vrijednosti podataka, ocijenio je i ovaj moj skromni prilog kao vrijedan znanstveni rad.

Skok piše: "Strgačić misli da se pod ovim imenom možda skriva Vampsane."⁵ Čudno je da se Skok ograničio samo na Strgačićevu kombinaciju i da nije intervenirao i odbacio takvo tumačenje. Skok je, naime, više puta pisao o toponimu Žmanu s Dugog Otoka. Njegova etimologija je, koliko znamo, općenito prihvaćena. Radi se o romanskom obliku Mezan, nastalu od lat. *Medianum*. Od prijelaznog oblika Mžan nastalo je Žman, kao *žmul* od *modiolus* - *mžul* - *žmul*. Ime mjesta spojeno je ovdje s prijedlogom *va*. Pojava je to na koju je Skok višekratno upozorio, npr. u tumačenju imena Ugljan, koje izvodi sasvim uvjerljivo od *va* - *Gelan*, starijeg oblika, koji potječe od latinskog predijalnog imena *Gelianum*. Za isto ime postoji i stariji oblik *Ucleani*, s prijedlogom *u* koji je ostao sastavni dio toponima (usp. V-Is: Vis i sl.).⁶ Prema tome, naš oblik *Vampsane* je spoj prijedloga *Va*- i *Mpsane*, gdje je umetnuto *-p-* kao npr. u riječima *dampnum*, *solempnitate* i dr. Skok je postavio pitanje kako je naselje Žman, sa značenjem "Srednji" moglo biti tako nazvano, kad se ne nalazi u sredini otoka. Međutim, ovdje se i ne mora raditi o središnjem naselju na otoku, već o mjestu koje se nalazi negdje po sredini između dva druga naselja, ovdje konkretno između Sali i Luke. I neki manji otoci zadarskog arhipelaga nisu imali jedinstveno ime za čitav otok, kao npr. Ugljan, *insula sancti Michaelis*, što se sačuvalo u današnjem nazivu Sutomišćica. Ovo će biti mnogo vjerojatnije, nego prijedlog da je postao od imena Svete Eufemije, kako P. Skok misli.⁷ Jedno od povijesnih imena Dugog Otoka je bio *Pizouch* u Konstantina Porfirogeneta, na krajnjoj periferiji otoka.⁸

⁵ Iako Skok nije imao svog mišljenja o ovom problemu, iz njegove se formulacije ne može zaključiti da prihvaća Strgačićev prijedlog Tersane - Vampsane. Iz navedena citata izgleda kao da Skok prebacuje neku krivnju na drugoga.

⁶ Usp. P. S k o k, SiR, str. 104 d., gdje navodi i sve dotada poznate prijelazne oblike od kojih je nastalo ime Ugljana.

⁷ SiR, str. 99, bilj. 7a).

⁸ O tome usp. moj članak: Pizych na Dugom otoku, *Starohrvatska prosvjeta*, III, Ser. sv. 4., 1955., str. 155 d. Skok je ovo ime dovodio u vezu s tal. *ciuffo* (u čakavaca, preko tal. mletačkog *zufō* - *cuf* - čuperak, a po značenju odgovarao bi našem imenu Kosmaj. Na temelju sačuvanih prijelaznih oblika (zuh i sl.), koji su Skoku bili nepoznati, nije mi bilo teško utvrditi da je ime grčkog podrijetla, nastalo od grč. *apidion*, naški kruškica, po kojoj je nazvan i taj dio Dugog otoka (Kruševanje polje, od oblika krušva), čime se naziv lokaliteta svrstava u veoma brojne toponimije tipa Kruševo, Kruševac, Kruščica, slov. Hrušica i dr. Ovaj moj prijedlog uvršten je u komentar uz *De administrando Imperio* Konstantina Porfirogeneta, na odgovarajućem mjestu. Grčki oblik (uz koji je prethodno postojao i latinski *Ad pirum* ili sl.) nadjenuli su ovom lokalitetu grčko-bizantski elementi koji su od

Starije ime naselja, koje je kasnije, po Bianchiju, bilo nazvano *Dragove*, hrvatskog je podrijetla kao i ono prvo. Opravdano je očekivati da će drugo, kasnije nadjenuto ime, biti u nekoj semnatičkoj vezi s prvim. Toga, međutim, ovdje nema. Dok se lokalitet *Dragove* dovodi u vezu s dosta čestim toponimom *Druga*, *Dražnice*, *Pridraga* i sl., Tersane nas vode u posve drugačiji semantički krug, k imenima mjesta kojima osnova ima značenje "trgovina" i sl. Toponimi s takvim značenjem pojavljuju se na našim prostorima veoma rano. Npr. ime grada Trsat - *Tergeste* predrimskog je postanja,⁹ odgovara našem nazivu "Trgovište". Isto značenje ima i drugi član složenice *Opi-tergium*, danas *Oderzo*. Nije daleko naziv *Forum Iulium*, iz rimskog doba, za kasniji *Cividale*, središte langobardske države u Friulima. Isto značenje ima i keltski toponim *Neviomagus*, složenica koja odgovara srpsko-turskom nazivu Novi Pazar. Začudo je da na našim užim prostorima starog Ilirika ne susrećemo apelativ *forum* kao vlastito ime naselja kad možemo utvrditi da je bilo dosta naselja koja su startala kao središta rimskog trgovačkog svijeta. Očito, prevladala su starija autohtona imena mjesta. Ta su naselja ponajviše nicala na raskrižjima cesta, a nekad i sama imena tih raskrižja upućuju na njihovo značenje o odvijanju trgovine, kao npr. ime Karojba u Istri, nastalo od latinskog *quadrvia* - "četveropuće." Naša grafija iz Dugog otoka Tersane i varijacije potpuno se poklapa s oblikom *Thersany* za Tržan-grad (*castrum Tersan*) u gradu Modrušu (*in dominio castris Tersan ac civitatis Modrus*, *id pro usu castris Thersany reservamus*,¹⁰ i

vremena cara Justinijana bili zaposjeli istaknute točke Jadrana, na otocima i na kopnu, u svrhu čuvanja slobodne plovidbe. Jedna od tih stražarnica nalazila se na o. Kornatu, koju je I. Petricioli datirao s VI stoljećem. To sam pitanje pokrenuo u djelu *Antički grad na istočnom Jadranu*, Zagreb, str. 238. Daljnja istraživanja pokazuju, da je takvih bizantskih uporišta na Jadranu bilo vrlo mnogo.

⁹ Usp. o tome P. S k o k, *Etimologijski rječnik hrvatskog ili srpskog jezika*, III, Zagreb 1973, str. 310 s.v. Trst. Riječ *Tergeste* je nesumnjivo predrimskog postanja (s osnovom srodnom s našim spelativom "trg"), s tipičnim sufiksom *-este*, nastalo u istroromanskom krugu. Skok ga dovodi u vezu s albanskim spelativom *ferk* sa značenjem "trgovac", dok G. M a y e r po svjedočanstvu V. M a ž u r a n i ć a, *Prinosi za hrvatski pravno-povijesni rječnik*, Zagreb 1975 (pretisak), str. 1464 s.v. trg, smatra da je riječ ulirskog postanja. Začudo je da Skok, pred tako iscrpne obrade toponima *Tergeste*, gdje navodi naš etnik Tržaćan nije bio potaknut da ga dovodi u vezu s *Rersaom* iz Dugog Otoka.

¹⁰ Usp. *Monumenta Hungariae historica, Diplomataria*, XXXV, Budapest 1911, str. 370-372; *Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, II, Zagreb 1904, str. 96. Više podataka donosi M. K r u h e k u nedavno objavljenom radu s naslovom: *Castrum Thersan et civitas Modrussa - povijest i topografski pregled*, *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske*, 16, 1990, str. 95.

dr). Posve je na mjestu ukazivanje na smještaj i ulogu ceste "kojom se odvijala trgovina preko Modruša do Senja uvjetovala je, očito i nastanak imena "Tržan-građa." Zanimljivo je da se ovdje u ispravi na latinskom jeziku upotrebljava hrvatska riječ *tergovina*, a za trgovište latinski izraz *forum*, očito s jasnim izvorišnim značenjem riječi *forum* (*ad forum Modrusse*). To je dokaz više, da se termin *forum* sačuvao u našim gradovima, ne samo u onim romanskim uz obalu, već i u onima u dubljem zaleđu, do u odmakli srednji vijek, kad su se gradski trgovi u službenoj latinštini označavali imenom *platea*, od kojega potječu apelativi za trg u svim romanskim jezicima (*piazza, place, plaza* i dr.).¹¹ U dokumentima iz kojih su crpljeni navedeni citati, nalazi se i podatak, da je Sv. Adalbert na povratku u svoje biskupsko sjedište iz Rima u Prag prošao preko Dalmacije, Liburnije, Hrvatske, Ugarske... i da je propovijedao Krista ... *Modru-ssii, quae urbs est Liburniae*.¹² Autor ovoga teksta očito je bio čovjek odnjegovan u proučavanju antičkih izvora, u kojima je današnja Lika i Krbava, uglavnom klasična Japudija, već od Ptolomeja (poč. 2. st. poslije Kr.), bila *de facto* kontinentalna Liburnija.¹³ Tako je i cesta koja vodi od Modruša do Senja bila na teritoriji Liburnije. Što se pak tiče pojma i imena *forum*, koji je u gradovima zarana postao središte grada, uz koje nastaju asocijacije s najkvalitetnijim gradskim zdanjima: trijemovima, basilikama, kurijama, a uz to i kapitolija. Valja naglasiti da on nije bio samo srce grada, već i njegov trbuh, mjesto trgovanja, što je već bio na samom početku. Taberne su neizostavni elementi foruma kroz čitavu antiku, a to potvrđuje i Trajanov forum u Rimu koji je sa svih strana bio opkoljen tabernama. Vođeni tim činjenicama predložili smo u svoje vrijeme nešto drugačije tumačenje natpisa iz stare Murse (Osijeka), u kome stoji da je neki bogataš Homulin dao sgaraditi pedeset taberni *ubi mercatus ageretur*.¹⁴ J. Brunšoid, D. Pinterović i drugi smatrali su da je ovaj bogati građanin Murse, gradski svećenik (*flamen*), dao sagraditi taberne na gradskoj tržnici. Očito je, međutim, da ovdje *mercatus* nema

¹¹ Usp. M. S u i ć, Marafor - maricus - župan, prethodno priopćenje, u: *Arheološka istraživanja u Kninu i Kninskoj krajini*, izdanje Hrvatskog arheološkog društva, sv. 15, Zagreb 1990, str. 51 d.

¹² M. K r u h e k, *sp. dj.*, str. 97.

¹³ O tome M. S u i ć, nekoliko pitanja u vezi s antičkim Japodima, Znanstveni skup Otočac 21-23 IX. 1974, Split 1975, str. 57 d. Zbog toga se Japodi u provincijskim statistikama ne vode po dekurijskim, dok s druge strane stječu sve privilegije što su ih uživali Liburni (imunitet, italski privilegij, privilegij alimenata i dr.).

¹⁴ M. S u i ć, *Mursensia quaedam, Vjesnik Arheološkoga muzeja u Zagrebu*, 2. Ser. vol. XVIII, Zagreb 1985, str. 57 d.

značenje tržnice (mjesto) već trgovanja (radnja). On je dakle na svoj trošak sagradio na forumu niz taberni, u doba cara Hadrijana, kad je Mursa stekla municipalnu konstituciju. No da je forum u postantičko doba postao sinonim za trg uopće, svjedoči npr. naziv gradskog (Narodnog) trga u Zadru. Na njemu se naime dizala jedna preromanička crkva posvećena Sv. Petru *in foro*. Pogotovo to vrijedi za izvangradska naselja, gdje nije bilo gradskih foruma i gdje se tim pojmom označavalo ono isto o čemu govori natpis iz Osijeka: mjesto *ubi mercatus ageretur*, kako sugerira i citirani dokument iz Modruša, gdje se pored pojma *forum* pojavljuje i izraz "tergovina."¹⁵

Na kraju ostaje pitanje o kakvoj se trgovini radi u ovom našem Tržanu. Ako neko naselje stekne ime Trgovište ili sl. moramo pretpostaviti da povod tome nije samo obično trgovanje koje postoji u svakom naselju odnosno o trgovačkim odnosima između naselja. Ime Tržan posebno ističe trgovanje, kao jednu od bitnih karakteristika, odnosno društveno-gospodarskih komponenti. Naše je mišljenje da je ime u vezi sa solju, tj. s prometom tog važnog artikla, od kojega je ponekad zavisila sudbina naselja proizvođača soli, pogotovo u naseljima koja su bila pod mletačkom vlašću (primjer Pag). Proizvodnju soli ovdje, kao i u drugim mjestima na našoj obali i na otocima, potvrđuju toponimi tipa Soline i sl. Povoljni uvjeti za razvitak ove proizvodnje postojali su na više mjesta na Dugom otoku, gdje su se nalazile velike pličine. To posebno vrijedi za uže područje mjesta Brbinj. Ovo ime vrlo vjerojatno ne potječe od imena biljke "verbena" kako je to Skok protumačio.¹⁶ Bili su to *brevoni* (ili *brevonia*), s osnovom lat. *breve* ili *brevia*.¹⁷ Nema nikakve zapreke koja bi branila prijelaz oblika Brevoni(a) u Brbinj, gdje je došlo do asimilacije likvida i prijelaza sufiksa - *oni*, - *one* u *in(j)*, kao npr. i u imenu *Salona* u *Solin*, *Albona* u *Labin*. Postojali su na ovim relativno prostranim plićacima, koji su u rimsko doba bili još plići oko dva metra zbog poniranja naše obale za oko jedan decimetar u sto godina. Na sol bi ukazivalo, pored toponima Soline, i ime naselja Sali, tal. Sale. A.M.

¹⁵ ... *et etiam tergovinam cum sexagesimis spectantibus ad forum Modrusse...*,
M. Kr u h e k, *sp. dj.*, str. 96.

¹⁶ P. S k o k, *SiR*, str. 118: "Birbinj potječe od lat. pridjeva izvedenog od imena biljke verbena."

¹⁷ O odrazima pličina u toponomastici našeg obalnog područja objavljujem posebnu raspravu na drugom mjestu. Neke sam misli o tome anticipirao u svom radu: *Cissa Pullaria, Baphium Cissense, episcopus Cessensis, Arheološki radovi i rasprave*, sv. 10., 1987., str. 98. Te pličine, s morskom razinom nižom od današnje za oko dva metra, pružale su odlične uvjete za proizvodnju soli.

Strgačić s pravom tvrdi da u mjestu Sale i u njegovoj užoj okolici nije bilo uvjeta za proizvodnju soli. Ali to ne mora značiti da toponim nije bio u nekoj svezi sa solju. Vrlo je vjerojatno da se tu radi o manipulaciji s tim artiklom. Nije li u ovom mjestu već prije dvije tisuće godina djelovao pogon sličan današnjem za obradu, konzervaciju i soljenje ribe. Pogotovo ako stoji moje mišljenje da su se u rimsko doba u Maloj Proversu nalazila *vivaria piscium*.¹⁸ Vjerojatno će daljnja arheološka istraživanja potvrditi moju misao da su se uz solane na našoj obali često podizali pogoni za obradu ribe, za sušenje, soljenje, ali isto tako za izradu poznatog pikantnog ribljeg preparata -*garuma*, što ga izvori spominju na teritoriji Istre i Dalmacije. U svim tim procesima sol je bila neophodni element. A s obzirom na brojne pličine uz našu obalu, za koju Plinije kaže¹⁹ da je plitka, odnosno da je more uz iliričku obalu *vadosum* (od *vadum* - "gaz"). Po takvim pogonima Sali su mogli dobiti ime koje potječe od lat. *sal, salis*. No postojala je mogućnost i trgovine solju, na što bi upućivao naš Tržan. Zbog toga je uvjerljivo mišljenje da građevinski ostaci na otočiću imenom Utram pripadaju skladištima soli.²⁰ Nadajmo se da će jednoga

¹⁸ M. S u i ć, Izvještaj o istraživanjima rimske ville u Maloj Proversu, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*, LIV, 1952., str. 174 d. Ovo područje našeg mora, jugoistok Dugog otoka i Kornatski arhipelag, predstavlja zone najbogatije ribama na Jadranu (a ujedno i najodličnijih ribara). Vivarija je bilo nesumnjivo na drugim mjestima, koja još nisu istražena.

Ne mislimo, dakako, da je moguće ustanoviti kontinuitet pogoda za riblju industriju od antike do danas. No zna se da u različitim periodima identični uvjeti mogu dovesti do sličnih posljedica. Pored obilja ribe i soli, tu su važnu ulogu mirisi i mirisni začini, od kojih je na našoj obali bilo nekoliko vrsta, među kojima se neki još danas upotrebljavaju (lovor, ružmarin, metvica i dr.).

¹⁹ Plin. N.h. III 152 (*natura vadoso maris*).

²⁰ Moguće je da posvjedočeni nazivi Tersan (po Bianchiju stariji) i Dragove (kasniji) nisu alternative, već da su dugo vremena bili zajedno u upotrebi, možda čak od samog početka, a da je kasnije Tržan bio eliminiran pa je ostao samo Dragove. Za što u našoj toponomastici imamo dosta primjera (usp. Cavtat od *civitate* - "Grad", Vekla od *vetula* - "stari"). Moguće je da su nazivi s osnovom "trg" i "drag" predstavljali onomastički binom, u sintagmi koja je u semantici činila koherentnu cjelinu. To, dakako, ako u imenu Dragove prepoznamo stari praslavenski i sveslavenski pridjev "drâg" kojega je primarno značenje "skup", "dragocjen" kako donosi S k o k u *Etimol. rječniku*, I na str. 428, s.v. drag. Moguće je da je kasije došlo do semantičke kontaminacije pridjeva drâg s imenicom "draga" "uvala" i sl. Treba međutim, naglasiti, da morfologija Dragova ne odgovara nekoj "dragi", "luci" ili sl. Još je od većeg značaja sačuvani naglasak toponima u ustima domaćeg svijeta (dugosilazni) Dragove a ne Dragove. Opravdana je, dakle, dilema da li je sintagma glasila Drâge Tržane ili Tržane drâge ("uvala" ili "skúpa"), prije nego što je toponim

dana biti moguće protumačiti postanje i značenje imena tog otočića i da će biti moguće utvrditi da je ono u nekoj vezi s proizvodnjom i prometom soli na Dugom otoku.

bio sveden na samo jedan član kompozita - Drâgove. Možda bi se ime otočića na skladištima soli moglo tumačiti da je postalo od jedne imenice grčkog postanja (od drahma): eliminiravši početno U. kao prijedlog (npr. Ugljam, Vis i onaj Vampsane o kojemu je bilo govora), ostaje "tram" u kojemu je lako došlo do zamjene -d- u -"t"- kao hiperurbanizam (pr. "Jatara" umjesto "Jadara"). Na ovaj način bi se naš Utram, kao mjesto gdje se vagala sol, svojom semantikom tijesno približio imenu mjesta koje u osnovi ima dva elementa, od kojih jedan (imenica) upućuje na Tržište, a drugi pridjev (drag) na skupoću. U Stulića je, kako Skok donosi, oblik "drama" - mjera za volumen - osmi dio unče, dok u Vuka susrećemo oblik "dram", također naziv za mjeru. Sve su ovo, razumije se, kombinacije i čiste pretpostavke. Kako sada stvari stoje, ništa se tu pouzdanog ne može dokazati, no isto tako se, bez novih potvrda, ovi prijedlozi ne mogu a *limine* odbaciti.

Mate Suić: TERSANE NA DUGOM OTOKU

Riassunto

Nella sua opera Zara cristiana II il canonico zaratino Carlo Federico Bianchi scrive, che una località sull' isola Grande (cr. Dugi otok), odierna Dragove, aveva nei tempi più antichi un altro nome - *Tersane*. A.M. Strgačić crede che questo nome fosse una grafia sbagliata, e che tale forma indica un altro nome del luogo sull' isola Lunga - *Vampsane*, altrettanto di origine ignota. È interessante che lo Skok, bravissimo conoscitore della toponomastica delle isole dell' Adriatico orientale, accetto questa congelitura. Tanto più quando si sa che proprio egli ha sciolto il nome dell' odierna Žman, la quale senza dubbio proviene da un *Medianum*, del quale esiste una forma transitiva *Mečan*. Lo sviluppo fonetico è identico come quello di parole žmul (bicchiere) dal lat. *modiolus*. Bastava dunque solamente eliminare l'iniziale *Va-* che è una preposizione unita col nome di luogo (tal. "in".) Tersane invece è un appellativo colla radice *terg-*, come nell' istriana *Tergeste*, *Opi-tergium*, celtico *magus* (Neviomagus), croato trg. Tersane dunque significa mercato, in forma croata Tržan. Identico si incontra nella città di Modrussa. Probabilmente che Tržan era unito coll' aggettivo croato "drâg" che significa "caro", "prezioso", il quale dopo era contaminato col nome "drâga" che significa "valle" e sim. Questi toponimi entrano nel nesso della produzione e commercio del sale, compreso il nome del luogo Soline e del capoluogo dell' isola Sali. È molto probabile che in questa isola esistevano impianti della fabbricazione dei prodotti dal pesce, specialmente del garum (noto dalmatico come quell' istriano), dato le ricchezze del pesce nei Cornati, dove, come indicano i resti archeologici, esistevano *vivaria piscium*.

Mate Suić: TERSANE ON THE DUGI OTOK

Summary

Author's considerations in this article are within the sphere of the research done so far by Petar Skok and Ante Marija Strgačić, on the topic of toponyms in the area of South-Eastern Adriatic islands, especially on toponomastic and topographic problems of the Dugi Otok island. The author focuses his attention to the toponym Dragove, formerly called Tersane, which is believed by Strgačić to stand for Vampsane from the year 1341. Apart from secondary questions an attempt was made in the article to solve two basic problems: the meaning of the place-name "Tersane" which in author's opinion is not unique in our toponomastics, and is of Croatian origin and the form Vampsane, referring to the name of the town of Žman on the same island.

